



ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJÄLTE

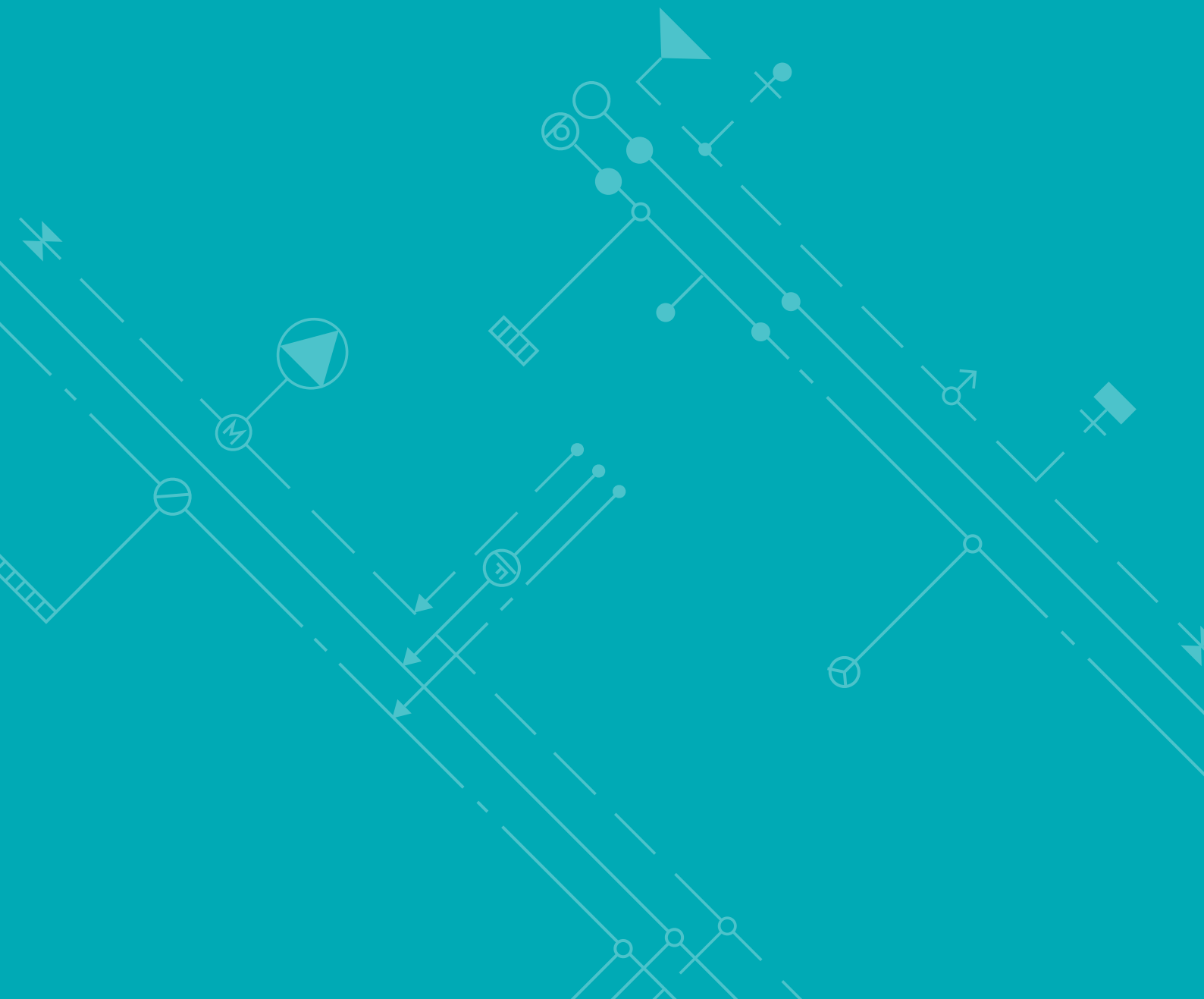
PROGRAM FÖR VA



INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Syfte	4
1.3	Metod	5
1.4	Förtydliganden och avgränsningar	5
2	UNDERLAG TILL PROGRAMMETS STÄLLNINGSTAGANDEN ..	7
3	STÄLLNINGSTAGANDE	10
3.1	Alla medborgare har tillgång till och bidrar till dricksvatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd	10
3.2	Allt spillvatten omhändertas så att god rening uppnås och påverkan på miljön minimeras	10
3.3	Kommunens politiker, tjänstemän, medborgare, besökare, företag och verksamhetsutövare tar ansvar för och värnar om vårt gemensamma vatten och dess kretslopp	10
3.4	Kommunens dricksvattenproduktion och avloppshantering sker resurseffektivt.	11
3.5	Kommunen säkerställer att vattenförekomster skyddas mot föroreningar och uppnår god status enligt EU:s vattendirektiv	11
3.6	Hanteringen av dagvatten är anpassad för att minimera negativ påverkan på miljön	12
3.7	Dagvatten är en resurs för hållbar samhällsplanering	12
4	ANSVAR OCH UPPFÖLJNING	14
4.1	Ansvar och spridning	14
4.2	Uppföljning	14
4.3	Relaterade dokument	14

INLEDNING



INLEDNING

1.1 Bakgrund

Samhället håller på och förändras i ett allt högre tempo med fler och fler människor som bor, lever och rör sig i vår stad och natur, förtätning, klimatförändringar och inte minst ett nytt politiskt klimat i världen som gör att säkerheten runt vårt viktigaste livsmedel måste öka kraftigt. Samtidigt har vi en åldrande infrastruktur, mycket av den byggdes under 60- och 70-talen och då såg vårt samhälle helt annorlunda ut. Våra anläggningar har förvaltats men inte byggts ut eller förnyats i den takt som skulle behövts. Kommunen har också ett planeringsansvar även utanför VA-verksamhetsområdet. Många enskilda avlopp har allvarliga brister och riskerar att förorena dricksvatten och badvatten samt bidra till övergödning av våra sjöar och vattendrag.

Ett förändrat klimat, fortsatt ökat resande, nya problemställningar i form av nya mikroorganismer och kemikalier ger en utmaning för att behålla ett rent, tryggt och gott vatten. Eventuella etableringar av gruvindustrier eller storskaliga fiskodlingar i regionen kan innebära sådana nya problemställningar.

Kommunen står därmed inför många stora utmaningar gällande VA inom en snar framtid. Vi måste arbeta tillsammans, hela kommunen, och ha en samsyn och gemensam strategi för att vi ska lyckas. Det kommer krävas en del stora investeringar för att nå en hållbar VA-försörjning. Allt kan inte göras samtidigt utan prioriteringar behöver utföras. För att arbeta effektivt behöver det avsättas både ekonomiska och personella resurser.

1.2 Syfte

Program för VA gäller som styrdokument för all VA-verksamhet som bedrivs inom Östersunds kommun, både inom och utom verksamhetsområdet.

En strategisk och långsiktig VA-planering som omfattar både dricksvatten, spillvatten och dagvatten blir kommunens verktyg för att lyfta fram problem och prioritera åtgärder för att kostnadseffektivt möta de utmaningar som man står inför.

1.3 Metod

Enligt beslut 2014-06-17 i Miljö och Samhällsnämnden har Samhällsbyggnads och Teknisk förvaltning uppdrag att ta fram en kommunal VA-plan med tydlig dagvattenstrategi, som i kommunens upplägg för styrande dokument heter Program för VA.

Program för VA har sin grund i Havs och Vattenmyndighetens "Vägledning för kommunal VA-planering", rapport 2014:1 men programmet är anpassat till Östersund kommuns upplägg för styrande dokument.

VA-planeringen är en del av kommunens övergripande planering. Kommunal VA-plan (Program för VA) definieras på följande sätt enligt reglerna om vattenförvaltning och vattenmyndigheternas åtgärdsprogram:

Med kommunal VA-plan menas ett styrdokument som beskriver hur VA-försörjningen ska ordnas i hela kommunen dvs både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde. Med VA-försörjning menas dricksvattenförsörjning samt omhändertagande av avloppsvatten. Avloppsvatten innefattar spillvatten samt dagvatten, ibland även dräneringsvatten.

Detta Program för VA är formulerat genom sju ställningstaganden för hur Östersunds vatten- och avloppsförsörjning ser ut och fungerar år 2040 i hela kommunen. Till programmet finns en bilaga med en översikt som beskriver nuläge och förutsättningar.

För att säkerställa att programmet uppnås har en tidplan tagits fram parallellt. Tidplanen visar vad som ska genomföras och när.

Programmet och tidplanen har tagits fram genom förvaltningsövergripande arbete och diskussioner i politiskt forum. Båda dokumenten är styrande dokument och ska användas under många år framåt och revideras vart 4:e år.

Program för VA antas av kommunfullmäktige och ersätter sektorplanen Plan för vatten- och avloppsförsörjning beslutad av KF 2013-03-14.

1.4 Förtydliganden och avgränsningar

Program för VA gäller som styrdokument för all VA-verksamhet som bedrivs inom Östersunds kommun, både inom och utom verksamhetsområdet.

UNDERLAG TILL PROGRAMMETS STÄLLNINGSTAGANDEN



UNDERLAG TILL PROGRAMMETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Vattnet är vårt viktigaste livsmedel. Bara en liten del av det totala vattnet på jorden är sötvattnet som är grunden för dricksvatten och det är inte jämnt fördelat över jordklotet. Vattnet delas av nationer, regioner och kommuner där vattnet används på olika sätt som ger konsekvenser på vattnets kvalitet och därmed möjlighet att använda vattnet utan orimliga krav på rening. Detta är ett faktum runt hela vårt klot som leder till att man måste samverka kring vattenanvändningen. Rent dricksvatten är en stor bristvara på många platser.

Sverige står inför stora utmaningar som klimatförändringar, ökad befolkning med en konstant vattenresurs, förtätning med fler personer på mindre yta men också ett stort underhållsbehov av äldre VA-anläggningar och ledningsnät.

Nästan 90 % av Östersunds kommuns invånare är anslutna till allmänna vatten- och avloppsanläggningar. De allmänna vatten- och avloppsanläggningarna ägs av Östersunds kommun och sköts av Tekniska förvaltningens sektor Avfall VA. Övriga 10 % har egen försörjning, vid egen fastighet eller gemensamt. Förutsättningarna liksom standard på de enskilda anläggningarna varierar och i många fall kommer det att krävas insatser för att säkerställa en god försörjning av vatten och en god hantering av avlopp.

SMHI beskriver i en rapport från 2015 hur klimatet kommer att utvecklas det närmaste seklet. Temperaturen i Jämtlands län beräknas öka med ca 3 grader till slutet av seklet. Störst uppvärmning sker vintertid. Vegetationsperiodens längd ökar med ca 30–50 dagar och antalet varma dagar blir fler. Nederbörden ökar mest vintertid och på årsbasis kan man räkna med en ökning i nederbörd på 20–30 %. Fler intensiva och kortvariga regn är att vänta.

För Faxälven, Indalsälven och Ljusnan kvarstår årstidsförloppet men vårflödestoppen kommer tidigare. Vårflödena blir både kraftigare och mindre kraftiga beroende på område och scenario. Under hösten och vintern blir flödena högre men sommaren påverkas inte nämnvärt.

Jämtlands län bedöms ha fortsatt bra tillgång på vatten, men hoten mot dricksvattenkvaliteten ökar i ett förändrat klimat. En högre medeltemperatur kan öka förekomsten av vattenburen smitta och underlättar smittspridning i dricksvatten. I samband med ökad nederbörd, skyfall och översvämningar kan utlakning av miljöfarliga ämnen öka från industriområden, deponier och avloppssystem och andra förorenade områden, vilket ställer höga krav på framtida reningsprocesser. Enskilda brunnar bedöms vara allra mest utsatta. Den fysiska planeringen är avgörande för framtidens dricks- och avloppshantering.

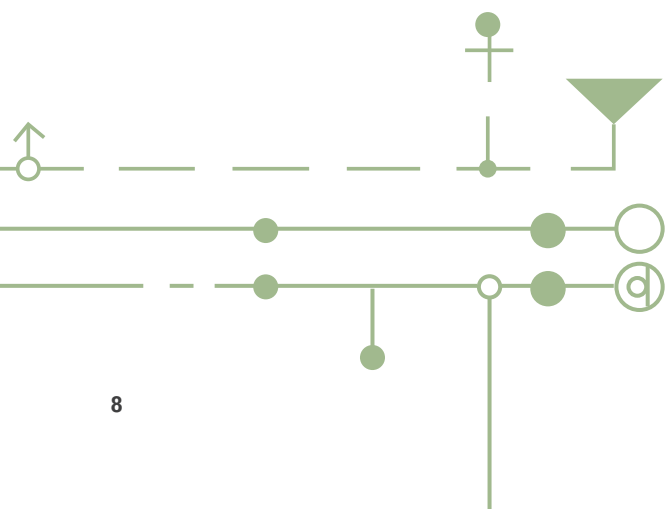
Perioder av torka kan bli längre i ett förändrat klimat vilket innebär att både kommunens grundvattenbrunnar och enskilda brunnar kan sina.

Ledningsnäten för spill och dagvatten är i många fall underdimensionerade för dagens förhållanden och är i de flesta fall inte dimensionerade för ett framtida klimat. Klimatförändringarna i samband med en ökning av andelen hårdgjorda ytor gör att risken för översvämningar ökar. Påfrestningarna på avloppssystemen kommer att öka och då särskilt under höst, vinter och vår då nederbörden bedöms öka mest och då vattenavdunstningen redan är låg och marken mättad. Bräddning, det vill säga när utspätt spillvatten släpps ut i sjöar och vattendrag, är ett problem som ökar i frekvens vid höga flöden och kraftig nederbörd.

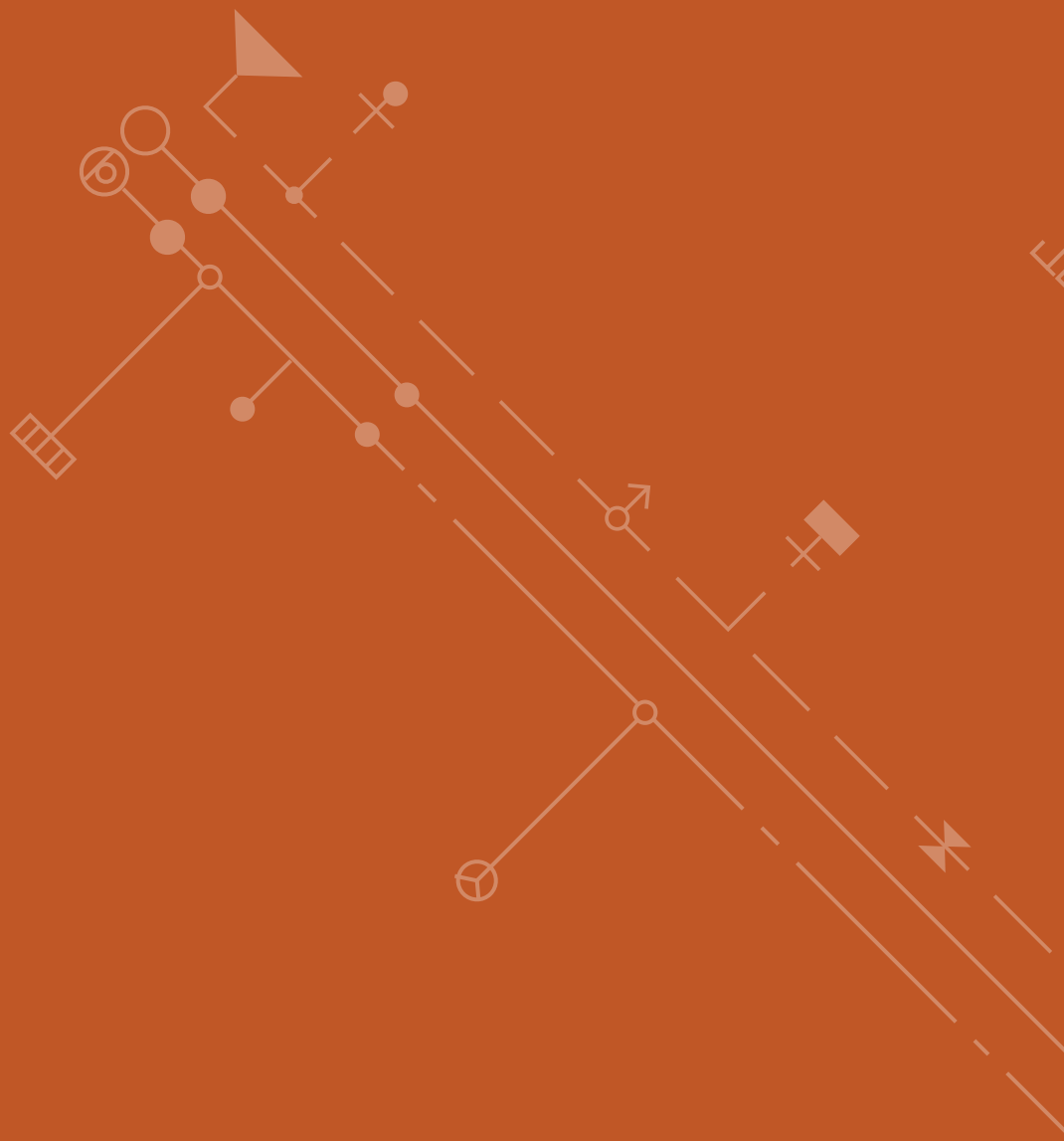
Inom Östersunds kommun ska det finnas en hållbar dagvattenhantering. Begreppet hållbar dagvattenhantering betyder att kommunen tar hand om dagvattnet på ett sätt som tillgodoser både dagens behov och som möter framtida utmaningar. En hållbar dagvattenhantering innebär också att Östersunds kommun, med en genomtänkt höjdsättning och planering av de ytor som riskerar att översvämmas vid skyfall, skapar förutsättningar för att möta framtida klimatförändringar.

För att erhålla en hållbar dagvattenhantering i kommunen behöver åtgärder för dagvatten få ta plats och komma in tidigt i planeringsskedet. En samsyn kring dagvattenfrågor behövs för att nå hållbara lösningar.

Kommunens verksamhet och kommunens invånare ska vara rustad för att kunna hantera dessa utmaningar och för det krävs kontinuerligt arbete, långsiktig planering och en del investeringar.



STÄLLNINGSTAGANDE



STÄLLNINGSTAGANDE

3.1 Alla medborgare har tillgång till och bidrar till dricksvatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd

Kommunens beredning och distribution av dricksvatten är leveranssäker och anpassad till framtidens tillväxtmål, kvalitets- och säkerhetskrav, klimatförändringar samt miljöutmaningar. Kommunen har tillräckliga resurser för att försörja medborgarna med reserv- och nödvattenlösningar.

Den enskilda vattenförsörjningen har lämplig utformning och reningsutrustning för att uppnå dricksvatten av tillräcklig mängd och god kvalitet. Kommunen och medborgarna har förståelse för betydelsen av att bevara en god kvalitet och kvantitet på yt- och grundvatten.

3.2 Allt spillvatten omhändertas så att god rening uppnås och påverkan på miljön minimeras

Den kommunala hanteringen av spillvatten är driftsäker och anpassad till utsläpps-, säkerhets- och beredskapskrav, klimatförändringar samt aktuella miljöutmaningar.

Genom tillsyn och provning arbetar kommunen för att säkerställa att enskilda avloppsanordningar är driftsäkra och har tillräcklig kapacitet och god rening.

Kommunen bedriver ett aktivt uppströmsarbete för att säkerställa god rening och minska utsläppen av ämnen som inte går att behandla.

3.3 Kommunens politiker, tjänstemän, medborgare, besökare, företag och verksamhetsutövare tar ansvar för och värnar om vårt gemensamma vatten och dess kretslopp

Kommunen är en driven ambassadör för rent vatten i hela kretsloppet så resursen bevaras för framtida generationer. Ambassadörskapet förs genom effektivt och hållbart byggande av samhället och resurseffektivt användande av vatten.

Kommunen förmedlar kunskap för att medborgare, företagare och verksamheter ska vara medvetna om deras egen påverkan på vattnets kretslopp och vattnets sårbarhet samt hur avfall i naturen, på gator och i avlopp påverkar vattnet. Kommunen skapar förutsättningar för alla att agera mer hållbart kring vårt gemensamma vatten.

3.4 Kommunens dricksvattenproduktion och avloppshantering sker resurseffektivt

Anläggningar för spill-, dag- och dricksvatten drivs miljö- och energieffektivt. Kommunen bedriver en aktiv omvärldsbevakning och främjar hållbara lösningar.

Vattenresurser används mer effektivt, exempelvis att dagvatten ersätter dricksvatten vid bevattning och skapande av konstsnö. Restprodukter från kommunens anläggningar, som biogas och avloppsslam, ses som resurser och används på det sätt som ger bäst miljönytta.

Avgifter för vatten och avlopp speglar de utmaningar som finns för att upprätthålla en resurseffektiv och kvalitetssäker hantering.

3.5 Kommunen säkerställer att vattenförekomster skyddas mot föroreningar och uppnår god status enligt EU:s vattendirektiv

Östersund kommun har en god kännedom om vattenförekomsternas kvalitativa och kvantitativa status.

Skyddsområden finns både för allmänna och större enskilda vattentäkter samt viktiga vattenförekomster för eventuell framtida vattenförsörjning.

Kommunen, verksamheter och de enskilda hushållen har genom bra teknikval och användning minimerat sin vattenförbrukning.

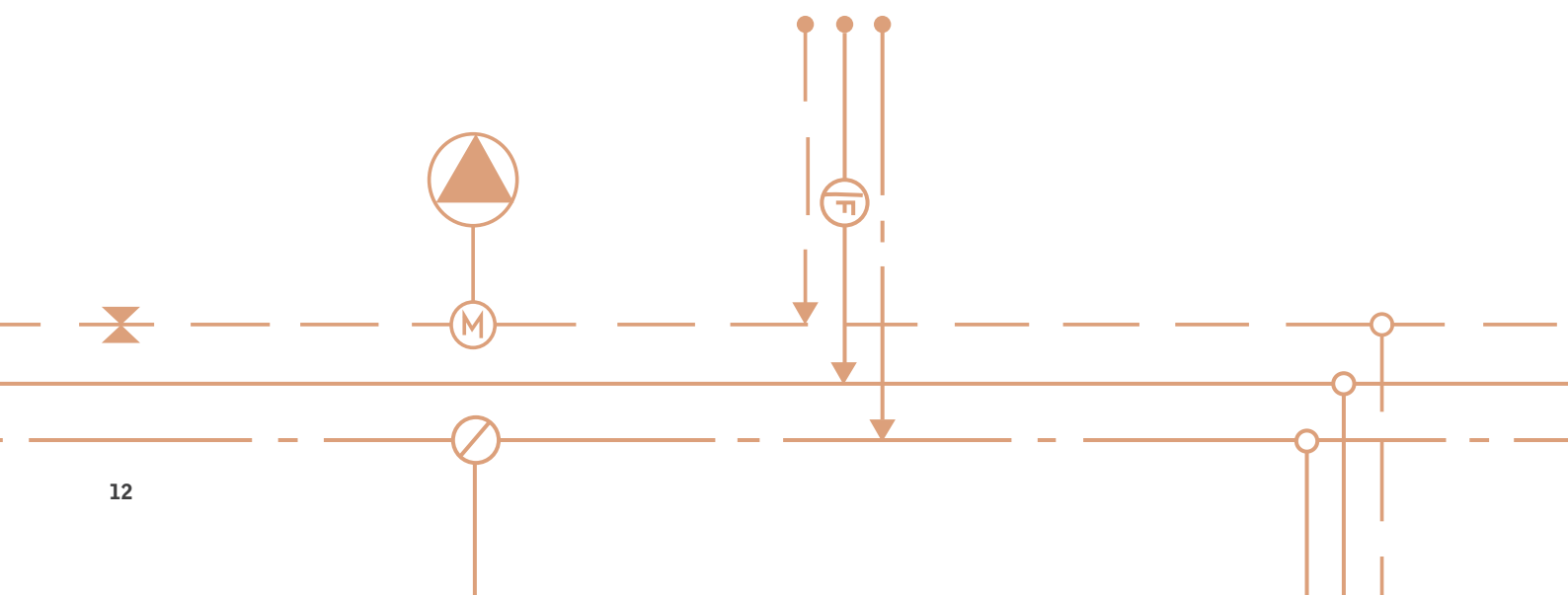
Mängden miljöfarliga ämnen i spill- dag- och processvatten från kommunägd verksamhet är minimal för att inte orsaka negativ påverkan på våra vattenförekomster. Kommunen arbetar även med enskilda och verksamheter för att stödja deras arbete att minimera påverkan på vattenförekomsterna.

3.6 Hanteringen av dagvatten är anpassad för att minimera negativ påverkan på miljön

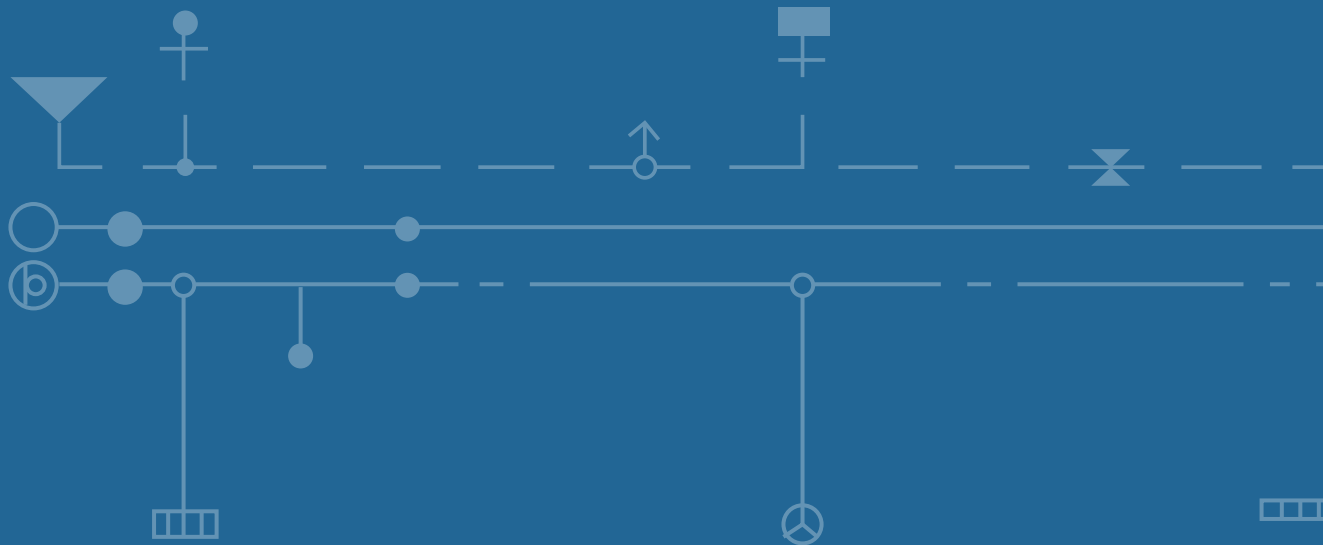
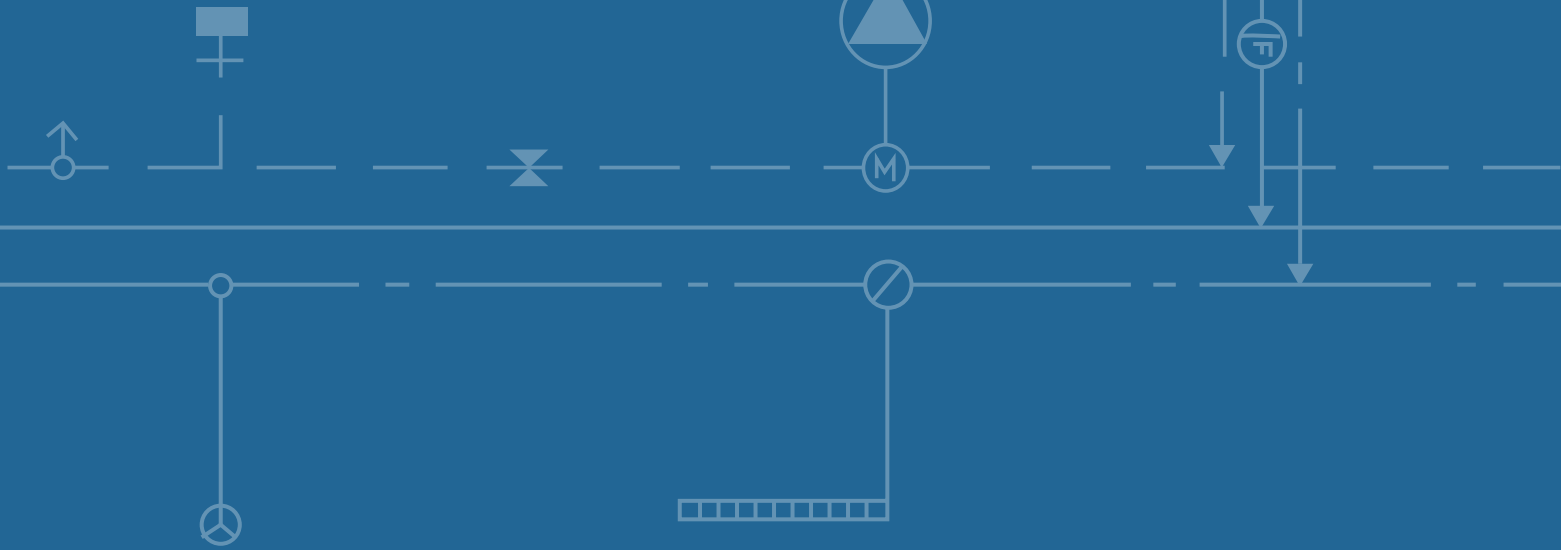
Det finns ett väl fungerande dagvattensystem som är anpassat för ett lokalt omhändertagande med öppna och hållbara lösningar som även möjliggör hantering av snösmältning och extrema regnhändelser. Rening och fördröjning av dagvatten genomförs på ett sätt så dagvattenhanteringen bidrar till att en god miljö upprätthålls i mottagande system och recipient, så som grönytor, ledningsnät, grundvattenförekomster och sjöar.

3.7 Dagvatten är en resurs för hållbar samhällsplanering

Hänsyn tas till dagvatten och dess funktion i alla skeden av samhällsplaneringen. Det finns ett tydligt samarbete mellan samtliga aktörer för en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering. Dagvattenlösningar har en självklar plats och arbetas in tidigt i planeringsprocessen. Den öppna dagvattenhanteringen är en naturlig integrerad del av samhället.



ANSVAR OCH UPPFÖLJNING



ANSVAR OCH UPPFÖLJNING

4.1 Ansvar och spridning

Detta program har beslutats av fullmäktige. Det var Miljö- och Samhällsnämnden som till en början var beredande men då stora delar av ansvaret gick över till den nya Tekniska nämnden 2019 följde även ansvaret för detta uppdrag med. Samhällsbyggnads och Teknisk förvaltning har gemensamt tagit fram dokumentet. Sektorchef Avfall VA är dokumentansvarig och har ansvaret för att förvalta programmet vilket innebär att säkerställa tillämpning samt uppföljning och eventuell revidering. Varje chef inom de verksamheter som berörs av programmet ansvarar för att dess innehåll är känt bland medarbetarna. Programmet berör också alla medborgare i Östersund och ska därför kommuniceras externt.

4.2 Uppföljning

Programmet ska följas upp och revideras av Kommunfullmäktige varje mandatperiod i samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Det är Tekniska nämnden som är beredande politisk nämnd.

Vid varje uppföljning ska kommunen reflektera över

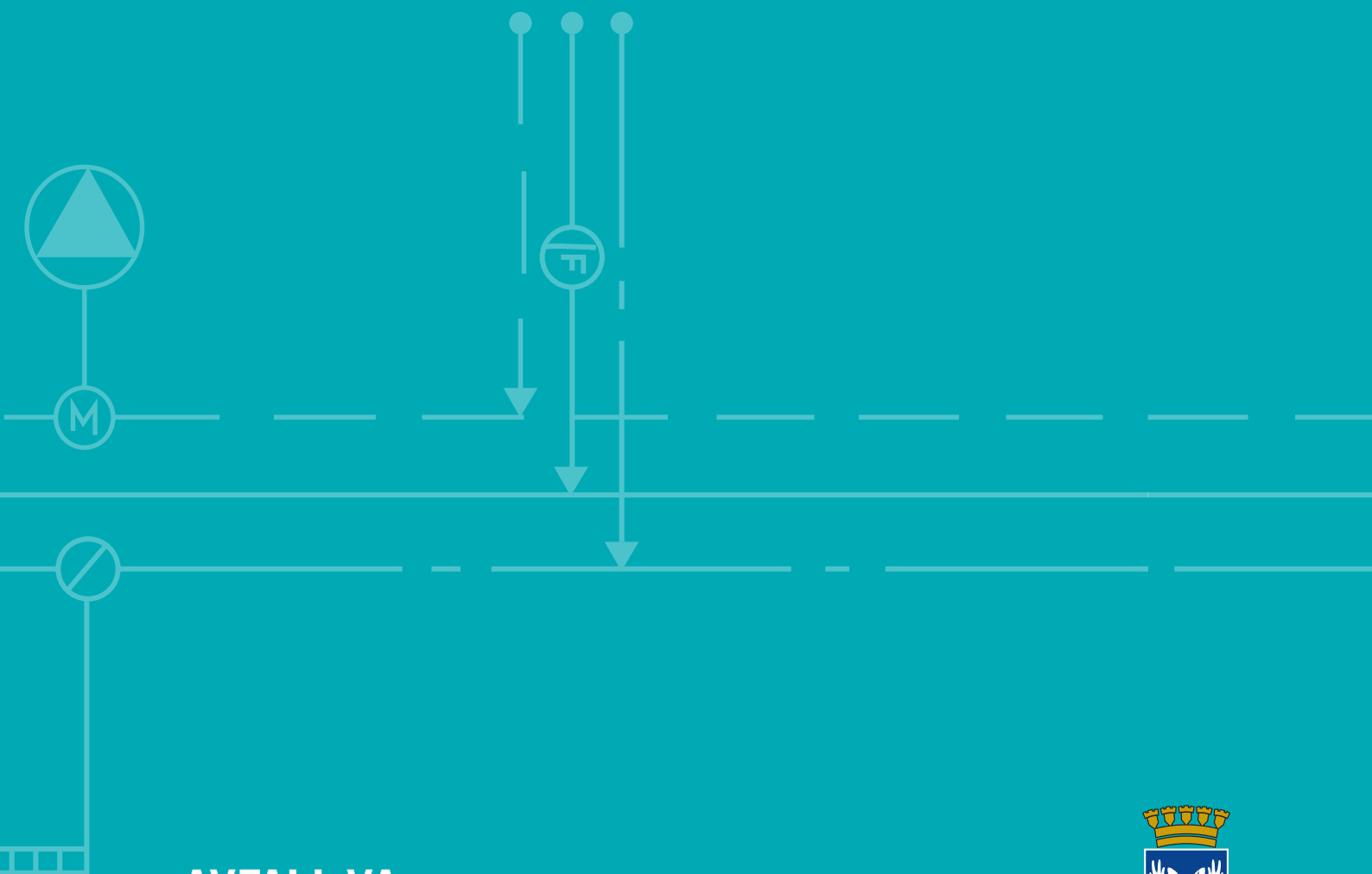
- om samhället eller kommunen har ställts inför ytterligare utmaningar inom VA-området
- om kommunen går i den riktning som målbilderna pekar ut
- om kommunen stimulerar samhället att gå i den riktning som målbilderna pekar ut
- om kommunen aktivt använder de styrmedel som kommunen förfogar över

Vidare ska kommunen följa upp

- de aktiviteter som respektive förvaltning har genomfört

4.3 Relaterade dokument

Bakgrundsrapport



AVFALL VA

Östersunds kommun, 831 82 Östersund
Telefon 063-14 30 00. www.ostersund.se



**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJÆLTE